

PRÁVOMOCI SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Súdny dvor Európskej únie (Súdny dvor EÚ) pozostáva z dvoch súdov – samotného Súdneho dvora a Všeobecného súdu – a umožňuje rôzne prostriedky nápravy, ako sa stanovuje v článku 19 [Zmluvy o Európskej únii](#), článkoch 251 – 281 [Zmluvy o fungovaní Európskej únie](#) (ZFEÚ), článku 136 Euratomu a v Protokole č. 3 pripojenom k zmluvám o Štatúte Súdneho dvora Európskej únie.

SÚDNY DVOR

A. Priame konanie proti členským štátom alebo inštitúciám, orgánom, úradom, alebo agentúram Európskej únie.

Súd vynáša rozsudky v konaniach proti štátom alebo inštitúciám, ktoré si nespĺnili svoje povinnosti vyplývajúce z práva Európskej únie.

1. Konanie proti členským štátom za nesplnenie povinnosti

Tieto žaloby podáva:

- buď Komisia po prejudiciálnom konaní (článok 258 ZFEÚ): štát má možnosť vyjadriť sa a predložiť odôvodnené stanovisko ([1.3.8](#)),
- alebo členský štát proti inému členskému štátu po predložení veci Komisii (článok 259 ZFEÚ).

Úloha Súdneho dvora:

- potvrdiť, že príslušný štát si nespĺnil povinnosť; v tom prípade je štát povinný porušovanie okamžite ukončiť;
- ak po ďalšom predložení veci Komisiou Súdny dvor zistí, že dotknutý členský štát jeho rozsudku nevyhovel, môže mu uložiť peňažný trest (paušálnu pokutu a/alebo pravidelné penále) vo výške, ktorú na základe návrhu Komisie určí Súdny dvor (článok 260 ZFEÚ).

2. Konanie proti inštitúciám EÚ o neplatnosti a na nečinnosť

Dôvod: ak uchádzač žiada o zrušenie opatrenia, ktoré je v údajnom rozpore s právom EÚ (anulovanie: článok 263 ZFEÚ), alebo ak bolo právo EÚ porušené nekonaním inštitúcie, orgánu, úradu alebo agentúry (článok 265 ZFEÚ).

Kto môže podať žalobu: členský štát, samotná inštitúcia alebo akákoľvek fyzická alebo právnická osoba, ak sa žaloba týka opatrenia (najmä nariadenia, smernice alebo rozhodnutia), ktoré inštitúcia, orgán, kancelária alebo agentúra EÚ prijali a je im adresované.

Úloha Súdneho dvora: Súdny dvor vyhlási akt za neplatný alebo skonštatuje porušenie povinnosti konať. Vtedy je príslušná inštitúcia povinná prijať nevyhnutné opatrenia na splnenie rozhodnutia Súdneho dvora (článok 266 ZFEÚ).

3. Iné priame konania

Kedže Všeobecný súd je príslušný v prvom stupni pojednávať vo všetkých veciach uvedených v článkoch 263, 265, 268, 270 a 272 ZFEÚ, Súdnemu dvoru sa predkladajú len žaloby proti rozhodnutiam Komisie o uložení pokuty podnikom (článok 261 ZFEÚ), ako aj žaloby uvedené v [štatúte Súdneho dvora](#) (naposledy zmenenom [nariadením \(EÚ, Euratom\) 2019/629 zo 17. apríla 2019](#)). V článku 51 štatútu Súdneho dvora sa stanovuje, že odchylné od pravidla obsiahnutého v článku 256 ods. 1 ZFEÚ je pre žaloby uvedené v článkoch 263 a 265 ZFEÚ právomoc vyhradená Súdnemu dvoru, ak tieto žaloby podal členský štát proti:

- aktu alebo nečinnosti Európskeho parlamentu alebo Rady alebo obidvoch týchto orgánov konajúcich spoločne okrem:
  - rozhodnutí prijatých Radou podľa článku 108 ods. 2 tretieho pododseku ZFEÚ,
  - aktov Rady prijatých podľa nariadenia Rady týkajúceho sa opatrení na ochranu obchodu v zmysle článku 207 ZFEÚ,
  - aktov Rady, ktorými Rada vykonáva vykonávacie právomoci v súlade s článkom 291 ods. 2 ZFEÚ,
- aktu alebo nečinnosti Komisie podľa článku 331 ods. 1 ZFEÚ.

Ďalej má Súdny dvor vyhradenú právomoc v prípade žalôb uvedených v tých istých článkoch, ak ich podal orgán Únie proti aktu alebo nečinnosti Európskeho parlamentu, Rady, obidvoch týchto orgánov konajúcich spoločne alebo Komisie, ak ich podal orgán Únie proti aktu alebo nečinnosti Európskej centrálnej banky.

B. Nepriame konania: otázka platnosti podaná súdu alebo tribunálu členského štátu (článok 267 ZFEÚ – prejudiciálne rozhodnutia).

Ak si to vec vyžaduje, za uplatňovanie práva Únie sú obvykle zodpovedné vnútroštátne súdy. Ak sa však otázka súvisiaca s výkladom práva Únie predloží súdu alebo tribunálu členského štátu, tento súd alebo tribunál môže požiadať Súdny dvor o začatie prejudiciálneho konania. Ak ide o súd posledného stupňa, vec sa povinne postupuje Súdnemu dvoru. Súd členského štátu spravidla predkladá otázku(-ky) o výklade alebo platnosti ustanovenia práva EÚ v podobe súdneho rozhodnutia v súlade s vnútroštátnymi procesnými pravidlami. Súdny dvor však vo svojom rozsudku z 11. decembra 2018 vo veci C-493/17 ([Weiss](#)) rozhodol, že „môže odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke predloženej vnútroštátnym súdom, ak je zjavné, že požadovaný výklad alebo posúdenie platnosti ustanovenia práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na poskytnutie užitočnej odpovede na otázky, ktoré mu boli položené“. Kancelária Súdneho dvora informuje o požiadavke strany vnútroštátneho konania a tiež členské štáty a inštitúcie Európskej únie. Na predloženie akýchkoľvek písomných pripomienok Súdnemu dvoru majú dva mesiace.

C. Zodpovednosť v druhom stupni

V právomoci Súdneho dvora je preskúmať odvolania voči rozhodnutiam a rozkazom Všeobecného súdu výlučne z hľadiska práva. Odvolanie nemá odkladný účinok.

Ak sa odvolanie považuje za prípustné a dôvodné, Súdny dvor zruší rozhodnutie Všeobecného súdu a o veci sám rozhodne alebo vec opäť vráti Všeobecnému súdu, ktorý je týmto rozhodnutím viazaný.

VÝSLEDKY

Ukázalo sa, že Súdny dvor predstavuje skutočne významný faktor – podľa niektorých je dokonca hnacou silou – európskej integrácie.

A. Všeobecne

Rozsudkom Súdneho dvora z 5. februára 1963 vo veci 26-62 ([Van Gend & Loos](#)) bola stanovená zásada, že právne predpisy Spoločenstva sú priamo uplatniteľné na súdoch členských štátov. Podobne aj rozsudok z 15. júla 1964 vo veci 6-64 ([Costa/E.N.E.L.](#)) mal zásadný význam v tom, že právo Spoločenstva vymedzil ako nezávislý právny systém nadradený vnútroštátnym právnym predpisom členských štátov. Súdny dvor si vždy pripisoval konečnú právomoc pri určovaní vzťahu medzi právom EÚ a vnútroštátnym právom. V prelomových veciach Van Gend & Loos a Costa/E.N.E.L. Súdny dvor vypracoval základné zásady, čo sa týka prednosti práva EÚ. Podľa týchto zásad má právo EÚ absolútnu prednosť pred vnútroštátnym právom, čo musia vnútroštátne súdy zohľadňovať vo svojich rozhodnutiach. Súdny dvor v rozsudku zo 17. decembra 1970 vo veci 11-70 ([Internationale Handelsgesellschaft](#)) rozhodol, že právo EÚ má prednosť aj vo vzťahu k základným právam zaručeným vo vnútroštátnych ústavách. Súdny dvor v bode 3 odôvodnenia rozhodnutia v tejto veci uviedol: „Na platnosť opatrenia Spoločenstva alebo na jeho účinky v rámci členského štátu nemôže mať vplyv, že sa namieta porušenie základných práv formulovaných ústavou členského štátu alebo zásad určitej vnútroštátnej ústavnej štruktúry.“ Súdny dvor potvrdil tieto doktríny v neskorších veciach (pozri vec 106/77, [Simmenthal](#) (1978), vec 149/79, [Komisia/Belgicko](#) (1980), vec C-46/93 a C-48/93, [Brasserie du Pêcheur a Factortame II](#) (1996), vec C-473/93, [Komisia/Luxembursko](#) (1996), vec C-213/07, [Michaniki](#) (2008)). V tejto judikatúre Súdny dvor vypracoval doktrinálne nástroje s cieľom poskytnúť súdom členských štátov určitý priestor na voľné uváženie a brať ich záujmy vážne. Súdny dvor tiež niekedy implicitne upravuje svoju vlastnú judikatúru tak, aby zohľadnil obavy súdov členských štátov. Najznámejším príkladom je judikatúra v oblasti základných práv, ktorú Súdny dvor vypracoval pod tlakom súdov členských štátov: po založení Európskych spoločenstiev Súdny dvor najprv odmietal zavedenie základných práv do právneho poriadku ES (vec 36/59, [Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft](#) (1960)). Po námietkach ústavných súdov členských štátov však Súdny dvor zmenil prístup. Pred vydaním rozsudkov nemeckého spolkového ústavného súdu a talianskeho ústavného súdu Súdny dvor vo veci [Internationale Handelsgesellschaft](#) rozhodol, že základné práva „sú neoddeliteľnou súčasťou všeobecných právnych zásad“.

B. Konkrétne

- Ochrany ľudských práv sa týka okrem iného rozsudok zo 14. mája 1974 vo veci 4-73 ([Nold Kohlen- und Baustoffgroßhandlung/Komisia Európskych spoločenstiev](#)), v ktorom Súdny dvor vyhlásil, že základné ľudské práva sú neoddeliteľnou súčasťou všeobecných zásad právneho poriadku, ktorých dodržiavanie zabezpečuje ([4.1.1](#)).
- Voľný pohyb tovaru: rozsudok z 20. februára 1979 vo veci 120/78 ([Cassis de Dijon](#)), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že každý výrobok legálne vyrobený a predávaný v jednom členskom štáte musí byť možné uviesť na trh aj v ktoromkoľvek inom členskom štáte.
- Voľný pohyb osôb: rozsudok z 15. decembra 1995 vo veci C-415/93 ([Bosman](#)), v ktorom Súdny dvor uviedol, že profesionálny šport je zárobková činnosť a jej výkonu nesmú brániť pravidlá futbalových federácií o prestupoch futbalistov ani obmedzenia počtu štátnych príslušníkov iných členských štátov.
- Vonkajšia právomoc Spoločenstva: rozsudok z 31. marca 1971 vo veci 22-70 ([Komisia/Rada](#)), ktorým bolo uznané právo Spoločenstva uzatvárať medzinárodné dohody v oblastiach, v ktorých Spoločenstvo prijalo spoločné pravidlá.
- v rozsudku z 19. novembra 1991 vo veciach C-6/90 a C-9/90 ([Francovich a iní](#)) vypracoval Súdny dvor ďalší základný koncept: zodpovednosť členského štátu voči fyzickým osobám za škody, ktoré im boli spôsobené porušením predpisov zo strany uvedeného členského štátu, pretože netransponoval smernicu do svojich vnútroštátnych právnych predpisov alebo ju netransponoval načas.
- Viaceré rozsudky týkajúce sa sociálneho zabezpečenia (vec 43-75, [Defrenne](#) (1976) o rovnakej mzde pre mužov a ženy) a ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci (vec C-173/99, [BECTU](#) (2001)).

Pokiaľ ide o zásadu proporcionality, Súdny dvor vo svojom rozsudku zo 16. júna 2015 (vec C-62/14, [Gauweiler a i.](#)) rozhodol, že zásada proporcionality podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyžaduje, aby akty inštitúcií Únie boli primerané na dosiahnutie legitímnych cieľov sledovaných dotknutou právnou úpravou a nešli nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie týchto cieľov. Inštitúcie a orgány EÚ preto musia zvážiť rôzne dotknuté záujmy tak, aby sa zabránilo zjavne neprímeraným nevýhodám vo vzťahu k sledovaným cieľom (vec C-493/17 ([Weiss](#)), bod 93). Jednou z významných zásluh Súdneho dvora je formulácia zásady, podľa ktorej sa zmluvy nesmú vykladať doslovne, ale treba na ne nazerať z hľadiska príslušnej etapy integrácie a cieľov samotných zmlúv. Podľa tejto zásady možno prijímať legislatívu v oblastiach, na ktoré sa nevzťahujú žiadne konkrétne ustanovenia zmlúv, napr. boj proti znečisťovaniu: v rozsudku z 13. septembra 2005 vo veci C-176/03 ([Komisia/Rada](#)) povolil Súdny dvor, aby Európska únia „podľa potreby“ prijímala opatrenia v trestných veciach na dosiahnutie cieľov ochrany životného prostredia.

[Súdna sieť Európskej únie](#) (JNEU) vznikla v roku 2017 z iniciatívy predsedu Súdneho dvora EÚ a predsedov ústavných a najvyšších súdov členských štátov EÚ pri príležitosti 60. výročia podpísania Rímskych zmlúv.

Slúži na podporu výmeny informácií o judikatúre medzi zúčastnenými vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom EÚ. Na stránke s obmedzeným prístupom uverejňujú zúčastnené vnútroštátne súdy a Súdny dvor EÚ informácie o svojej judikatúre týkajúcej sa práva EÚ, o návrhoch vnútroštátnych súdov Súdnemu dvoru EÚ na začatie prejudiciálneho konania a o správach a štúdiách.

Kolaboratívna platforma (JNEU), ktorá je dostupná vo všetkých jazykoch EÚ, spája výsledky práce sudcov Súdného dvora EÚ a vnútroštátnych sudcov počas ich pôsobenia v súdnictve. Sudcovia majú prístup k nástroju, vďaka ktorému môžu kolegom sprístupniť svoju judikatúru a výskum i analýzy, a tak sa deliť o poznatky a zvyšovať efektívnosť sudcovskej práce.

Platforma má viac ako 2 000 používateľov na ústavných a najvyšších súdoch členských štátov.

VŠEOBECNÝ SÚD (1.3.9)

A. Právomoci Všeobecného súdu (článok 256 ZFEÚ)

Súdny dvor Európskej únie tvoria dva súdy, samotný [Súdny dvor](#) a [Všeobecný súd](#). Keďže Súdny dvor má výlučnú právomoc v prípade súdnych sporov medzi inštitúciami a žalôb členských štátov proti Európskemu parlamentu a/alebo Rade, Všeobecný súd má v prvom stupni právomoc pojednávať o všetkých ostatných sporoch tohto typu, najmä zo strany fyzických osôb a členských štátov proti Komisii.

Podľa ZFEÚ je Všeobecný súd príslušný pojednávať v prvom stupni o žalobách uvedených v článkoch 263, 265, 268, 270 a 272 ZFEÚ najmä v oblastiach uvedených v texte ďalej, s výnimkou žalôb zo strany členských štátov, inštitúcií EÚ alebo Európskej centrálnej banky, o ktorých je príslušný pojednávať výhradne Súdny dvor (článok 51 Štatútu Súdného dvora EÚ):

- žaloby o neplatnosť aktov inštitúcií, orgánov, úradov alebo agentúr EÚ alebo žaloby na nečinnosť inštitúcií zo strany fyzických alebo právnických osôb (články 263 a 265 ZFEÚ),
- žaloby predložené členskými štátmi proti Komisii,
- návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ v osobitných oblastiach (článok 50b štatútu),
- žaloby o nápravu škody spôsobených inštitúciami alebo orgánmi, úradmi alebo agentúrami EÚ alebo ich zamestnancami (článok 268 ZFEÚ),
- spory týkajúce sa zmlúv uzavretých Úniou alebo v jej mene, ktoré výslovne udeľujú príslušnosť Všeobecnému súdu (článok 272 ZFEÚ),
- žaloby týkajúce sa duševného vlastníctva proti Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo EUIPO a Úradu Spoločenstva pre odrody rastlín,
- spory medzi Úniou a jej zamestnancami vrátane sporov medzi všetkými inštitúciami a všetkými orgánmi, úradmi alebo agentúrami na jednej strane a ich zamestnancami na strane druhej.

Právomoci Všeobecného súdu možno zmenou štatútu rozšíriť aj o ďalšie oblasti.

Proti rozsudku Všeobecného súdu prvého stupňa sa spravidla možno odvolať na Súdnom dvore, ale len pokiaľ ide o právne otázky.

B. Prejudiciálne rozhodnutia

V oblastiach stanovených v štatúte (článok 256 ods. 3 ZFEÚ) môže všeobecný súd vydávať prejudiciálne rozhodnutia (článok 267 ZFEÚ). V apríli 2024 boli v tejto súvislosti do štatútu začlenené príslušné ustanovenia (článok 50b). [Všeobecný súd má teraz aj právomoc v osobitných prípadoch rozhodovať o prejudiciálnych otázkach](#). Prenesenie časti právomoci rozhodovať o prejudiciálnych otázkach na Všeobecný súd by malo Súdnomu dvoru umožniť venovať viac času a zdrojov na skúmanie najdôležitejších návrhov na začatie prejudiciálneho konania.

C. Rozhodovanie o odvolaniach

Proti rozhodnutiu Všeobecného súdu možno podať odvolanie na Súdny dvor do dvoch mesiacov, tento prostriedok je však obmedzený len na právne otázky.

SÚD PRE VEREJNÚ SLUŽBU EURÓPSKEJ ÚNIE

Od 1. septembra 2016 rieši spory medzi Úniou a jej zamestnancami Všeobecný súd (1.3.9.), preto bol Súd pre verejnú službu Európskej únie (zriadený v roku 2004) zrušený. [Nariadením Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ, Euratom\) 2016/1192](#) zo 6. júla 2016 o prenosení právomoci rozhodovať v prvom stupni v sporoch medzi Európskou úniou a jej zamestnancami bolo preto zrušené rozhodnutie Rady 2004/752/ES, Euratom, ktorým sa zriadil Súd pre verejnú službu Európskej únie. Veci, o ktorých Súd pre verejnú službu nerozhodol, boli presunuté na Všeobecný súd, ktorý o nich rozhoduje v stave, v akom boli k uvedenému dátumu. Procesné postupy, ktoré prijal bývalý Súd pre verejnú službu, ostávajú platné.

Zaviedol sa prechodný režim pre opravné prostriedky skúmané v čase prenesenia právomoci k 1. septembru 2016 alebo podané proti rozhodnutiam Súdu pre verejnú službu po uvedenom dátume. Všeobecný súd bude mať aj naďalej právomoc o týchto opravných prostriedkoch pojednávať a rozhodovať. Články 9 až 12 prílohy I k štatútu Súdneho dvora musia ostať pre prebiehajúce konania aj naďalej platné.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Podľa článku 257 ZFEÚ môžu Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom zriaďovať pri Všeobecnom súde osobitné súdy, aby v určitých veciach v osobitných oblastiach pojednávali a rozhodovali v prvom stupni. Parlament a Rada konajú prostredníctvom nariadení buď na návrh Komisie a po porade so Súdny dvorom, alebo na žiadosť Súdneho dvora a po porade s Komisiou.

V súlade s článkom 281 ZFEÚ je [štatút Súdneho dvora Európskej únie](#) stanovený v osobitnom protokole ([protokol č. 3](#)) a Parlament a Rada ho môžu [v súlade s riadnym legislatívnym postupom](#) pozmeniť. Parlament a Rada [nedávno preskúmali žiadosť Súdneho dvora o zmenu protokolu č. 3](#).

Parlament je jednou z inštitúcií uvedených v článku 263 ZFEÚ, ktoré (ako strana) môžu podať na Súdny dvor žalobu.

V súlade s článkom 218 ods. 11 ZFEÚ môže Parlament požiadať Súdny dvor o stanovisko k tomu, či je zamýšľaná medzinárodná dohoda v súlade s ustanoveniami zmlúv. Ak je stanovisko Súdneho dvora záporné, zamýšľaná dohoda nemôže nadobudnúť platnosť, pokiaľ nie je zmenená alebo doplnená, alebo pokiaľ nie sú zmluvy revidované.

Alexandru-George Moş / Udo Bux / Mariusz Maciejewski
05/2024